

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարեկանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисть. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լիզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՍՈՑԻԱԼԱԳԱՅԵԱՆ ԵՒ ԱԼԷԳՍԱՆԴՐ ՈՒ ԱՐՇԱԿ ՆԱԶԱՐԵԱՆ ՄԻԼԵԱՆՅԵՆԵՐԻ խո-
րին ցաւով յայտնելով՝ առաջինը իր աղջկայ, իսկ միւսները իրանց սիրելի քոյր-
կուսակիցներին շնորհ բերել յուզարկաւորութեան հանդիսին, որը տեղի կունե-
նայ շաբաթ օր, յուլիսի 25-ին, իր սեփական տնից, որ գտնվում է Նիկոլայեւսկոյ-
սկայա փողոցի վրայ, № 5, դէպի վանքի մայր եկեղեցին: Հոգեհանգիստը կը կատար-
վի ուրբաթ օր, յուլիսի 24-ին, երեկոյեան 6 ժամին: 1—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կարողական նոր կար-
գադրութիւններ. Զոկ կնոջ մասին. Նամակ Նու-
խուց. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Սալըսթի միմիայնութիւնը. Արտաքին լուրեր.—
ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍՍ.—ՅԱՅ-
ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Սալըսթի
Նորատունկեան.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Օղէտայի ուսումնարանական շրջանի հոգաբար-
ձուհի հրատարակել է մի շրջաբերական, որը վե-
րաբերում է զինամարտական և պրոգնոստիկա-
ներում աշակերտները ընդունելու նոր կանոննե-
րին Այդ շրջաբերականով զինամարտական զինե-
լիքներին մեծ իրաւունքներ է տրվում՝ աշա-
կերտները ընդունելու կամ չընդունելու հարցում:
Շրջաբերականի սկզբում ասված է հետեւեալը: «Ժո-
ղովրդական լուսաւորութեան պ. միմիայն ջան-
կանքով բարձրել զինամարտական և պրոգնոստիկա-
ների աշակերտների կազմը, անհրաժեշտ է հա-
մարել թոյլ տալ ընդունելու այդ հիմնարկութիւննե-
րում միայն այն երեխաներին, որոնք գտնվում են
այնպիսի անձանց խնամատարութեան ներքոյ, ո-
րոնք բաւական երաշխաւորութիւն են ներկայաց-
նում թէ երեխաները գտնվում են ընտանեկան
կանոնաւոր հսկողութեան ներքոյ: Հարկելով
զինամարտական և պրոգնոստիկաների զինե-
լիքներին և ինսպեկտորներին ճշգրտութեամբ կատարե-
լու միմիայն որոշումները, Օղէտայի ուսումնա-
րանական շրջանի հոգաբարձուհի, համաձայն Ժո-
ղովրդական լուսաւորութեան միմիայն 1887
թիւ յունիսի 18-ին № 9255 առաջադրութեան,
դարձնում է նրանց առանձին ուսադրութիւնը
այդ նոր կանոններով մի քանի կողմերի վրայ
պարզելով այն բոլոր հանգամանքները, որոնց
պատճառով զինամարտական և պրոգնոստիկա-
ների վարչութիւնները չը պէտք է ընդունեն այս

կամ այն աշակերտին դպրոցի մէջ. զինամարտական-
նրի կամ պրոգնոստիկաների վարչութիւնները
նախ քան աշակերտին ընդունելը, պէտք է տեղե-
կութիւններ հաւաքեն նրանց ընտանեկան դրու-
թեան մասին, որոշելու համար այն հարցը, թէ
արդեօք այդ ընտանեկան և ներկայական պայմա-
նները նպաստաւոր են աշակերտի տեսակէտից, որ ըն-
դունվող աշակերտը կարողանայ յաջողութեամբ
անցնել դասընթացը, ձեռք բերելով արժանաւոր
բարոյական յատկութիւններ: Եթէ այդ տեսակէ-
տից զինեկտորները և ինսպեկտորները կասկած
ունենան, պէտք է մերժեն երեխաներին իրանց
յանձնած դպրոցներում ընդունելու: Գիմնազիա-
նրի և պրոգնոստիկաների վարչութիւններին ա-
ռաջադրվում է անմիջապէս արձակել դպրոցից
այն աշակերտներին, որոնք իրանց ընտանեկան
հանգամանքների շնորհով վնասակար ազդեցու-
թիւն են գործում իրանց ընկերների վրայ, ա-
ռանց ուսադրութեան աւելուել զինամարտական
կանոնաւորութեան § 34-ի մէջ յիշատակված եր-
կու տարվայ ժամանակամիջոցը: Շրջաբերականին
կցված է մի ցուցակ, որի համաձայն իւրաքան-
չիւր մարդ, որ ինդուում է իր որդուն ընդունել
զինամարտական, պարտաւոր է ներկայացնել հետե-
ւեալ տեղեկութիւնները: I. Թէ ինչ զանաւորակ
է պատկանում և կրթութեան օր աստիճանին
հասել: II. Թէ ինչ տեսակ պարագայում ունի
III. Թէ քանի տարեկան է: IV. Թէ որքան ու-
ճիկ է ստանում ծառայութեան մէջ, կամ թէ որ-
քան արդիւնք ունի կապիւլից կամ դրամապիւլի:
V. Բնակարանը, հասցեն, և թէ քանի սենեակներ
կան բնակարանի մէջ և որքան ծառաներ ունի:
VI. Թէ քանի հողի կան ընտանիքի մէջ, նրանց
անունները, նշանակելով իւրաքանչիւրի տարիքը,
պարագայում տեսակը: VII. Զորքոյ կետում
յիշատակված տեղեկութիւնները պէտք է հաղոր-
դել և այն անձանց մասին, որոնք թէ են ընտանի-
քին չեն պատկանում, բայց որոնք պարզում են
ընտանիքի հետ միասին: VIII. Թէ ինչ տեսակ
պարագայում համար են ուղում պատրաստել
այն աշակերտներին, որին ուղում են ընդունել
տալ դպրոցում: IX. Միջոց ունի արդեօք խղճա-

տուն տալ ուսման վարձը և հողալ կանոնաւոր
կերպով աշակերտի ուսումնական պիտոյքները և
դպրոցական նշանագրեւոր: X. Թէ ինչպէս և ու
անմիջական աշակերտութեամբ է կրթվել և ուսում
առել երեխան մինչև այդ ժամանակ. թէ ինչպէս
և ուսում անմիջական հսկողութեան և պատասխա-
նատուութեան ներքոյ պէտք է լինի նա, եթէ ըն-
դունվի դպրոցում: Եթէ մտադրութիւն կայ երե-
խային նրա ուսման ընթացքում՝ տեղաւորել ոչ
ծնողական տանը, և ոչ էլ ընդհանուր աշակեր-
տական բնակարանում, այն ժամանակ, նրան
ներկայացնող անձը պէտք է հաղորդի I, II, III,
IV, V, VI, և VII կետերում յիշատակված տեղե-
կութիւնները այն մարդու մասին, որը պէտք է
պահի աշակերտին:

Շրջաբերականի վերջում ասված է: «Այս կար-
գադրութեան նպատակն է հեռացնել ձեզ յանձ-
նած սաների շրջանից այն տարրը, որը մտաւո-
րապէս ստորագրում է բարոյապէս նեխում է
այդ շրջանը: Այս դէպքում մտադրութիւն չը
կար մի առ մի թելու այն միջոցները, որոնք
կարող են հասցնել այդ նպատակին: Այդ միջոց-
ները անմիջապէս են, և ձեռք նախահայեցողու-
թիւնից է կախված օգտվել նրանցից՝ ձեզ տը-
ւած իրաւունքների սահմանների համեմատ:»

ԶՈՎ ԿՆՈՋ ՄԱՍԻՆ

Այն կնոջական հանգամանքները, որոնց ազդե-
ցութեան տակ կազմակերպվել է զօկ կնոջ բնա-
ւորութիւնը, նրա բարոյական և մտաւոր պատ-
կերը և այն զարգացման աստիճանը, որի վրայ
գտնվում է նա այժմ, չեն հետաքրքրում ինքնազարգ-
ընթացից, եթէ ասենք, որ պայմանները, որոնց
մէջ ապրել է և ապրում է զօկ կնոյ, իրանց ար-
տաստիւր առանձնութիւններով ստեղծել են նրա
համար և մի արտաստիւր դրութիւն:

Հայ գեղջկուհու մասին լսելիս մենք իսկոյն
պատկերացնում ենք մեզ մի ճնշված, տղտու, ան-
խոտութեան ենթարկված, փակ, անշնորհ ու կո-
պիտ արարած, որը իր վիճակով ու զբաղմունքով
ամենին չէ զանազանում նոյն իսկ գիւղացու
հրատարակ: Ընդհակառակը, լսելով քաղաքացուհու
մասին, մեր աչքի առաջն է դալիս թիթեւ բնաւո-
րութեամբ, վայրկիւրայ կրթութեամբ, պարագ-
մունքներից փախչող, օրն ի բուն զուարճութիւն-
ների ետեւից ընկած, փափկասէր, պծասէր և
փառամուր հայ տիկինը *): Գրաստացած գեղջկուհի

*) Թող չը նեղանան մեզանց այն հայ տիկին-
ները, որոնք իրանց օրինակելի կեանքով փոքրա-
մասնութիւն են կազմում, — նրանց չեն վերաբե-
րում մեր խօսքերը:

և պաճուճապատանք քաղաքացուհի — հայ երկու-
մէկը միմիայն հակասող պատկերներ, որոնք խոր-
հողի վրայ մի վնասեցնող, մի լքող տպաւորու-
թիւն են թողնում:

Տղամարդու կամայականութիւնը, նրա գործ
դրած ճնշումները, նրա փչացած ճաշակն ու ա-
նիւրաւացի պահանջները դրել են կնոյ մի են-
թարկված, մի ստրկական անտանելի վիճակի մէջ,
որի հետեանքն են իսկապէս նրա տղել և ան-
բնական յատկութիւնները, որոնց համար մենք
սովոր ենք նախատել, մեղադրել միայն նոյն
իսկ կնոյ:

Տղամարդու և կնոյ մէջ եղած անբնական յա-
րաբերութիւնը իր անողորմ դրութեամբ է աւելի
կնոյ վրայ, որպէս առաւել թոյլ, ստորադրեալ ա-
րարածի վրայ, ստեղծելով նրանից կնոյ մի ան-
բնական, տղել և անհամարժեք տիպ: Այս է
պատճառը, որ մի չնչին բարեկաւորութիւն կնոյ
վիճակի մէջ, մի թոյլ նշան նրա տղամարդու
ճնշող լծից ազատվելու, մի թիթեւ ձգտում դէպի
ինքնուրոյն կեանքը համարվում են արտասովոր
երեւոյթներ և նկատվում են մեղանից մի առան-
ձին հրճուանքով, որովհետեւ պատճառ են դառ-
նում յուսալու, որ նրանց բարեբար ազդեցութիւ-
նը ընդարձակվելով կարող է տարածվել ամբողջ
կանանց դասի վրայ, ինչպէս փոքրիկ աղբը ան-
սահման ովկիանոսի վրայ: Հայ կնոյ, որպէս ա-
րեւելի ծնունդ, եղել է և է աւելի վատթար, ա-
ւելի աննպաստ հանգամանքների մէջ, որոնք
խեղդել, արմատախիլ են արել նրա բուն կանացի
յատկութիւնները և ստորացրել նրա մարդկային
արժանաւորութիւնը: Ուրախալ է, եթէ հայ կը-
նոյ անմիջապէս կեանքի մէջ նկատենք մի ան-
կիւն, ուր նա յաջող հանգամանքներով բարձրաւոր
հոսանքից, ազատված տղամարդու գերիշխանու-
թիւնից, ընկել է այնպիսի պայմանների մէջ,
որոնք հնչուցնում են նրա դարգացումը և առա-
ջադիմութիւնը դէպի մարդկային ու վեհ կեան-
քը:

Զօկերին (տղամարդոց) կոչում են «հայի
ջուղ» և այդ այն պատճառով, որ նրանք վա-
րում են հրէայի նման թափառական կեանք, հե-
ռու ծննդավայրից: Թիֆլիս, Մոսկով, Նիւ-
յորք, Երևան, Զաքաթաւ, Կալու, մինչև անգամ
Կասպից ծովի հարաւային ափի քաղաքները կազ-
մում են զօկերի երկրորդ հայրենիքը, ուր նրանք,
բացած իրանց խանութները, հաշտաւորներ ու
զրաւեհեհեհներ, անց են կացնում տարվա մեծ
մասը: Առանց սխալվելու կարելի է ասել, որ
այդ հոսանքին ենթարկված են բոլոր զօկ տղա-
մարդիկ, նոյն իսկ գիւղացու անապահաւ տղաքը: Տը-
ղամարդու բացակայութիւնը աւելի լայնացնում է

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԱԼՈՄԷ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

Սրտի մտքը ինձ ընդունեցին Բ. աւանում: Ան-
պատմելի մեծ էր առաւել ևս թամարի ուրախու-
թիւնն իմ գալտեսան պատճառով: Առաջին օրե-
րում նա ինձ միանգամայն յալիւտակել էր. նա
իր սիրելի և մոեբմական ուսադրութիւնով այն-
քան ինձ կը դադեցնէր, որ ժամանակ չէի գըտ-
նում մէկի հետ խօսել անգամ: Մինչդեռ իմ հա-
լուստը այստեղ սենսացիա էր արել: Իմ դու-
հորը միւս աղջկաքը զեռ ևս չատ փոքր էին,
ևս նրանց հետ ընկերութիւն չէի կարող անել,
բայց և այնպէս նրանցից մեծը, Նունէն, իմ գա-
լու միւս օրը պատեհ առիթ գտաւ թամարի բա-
ցակայութեամբ՝ մօտենալ ինձ և արտայայտել
դէպի ինձ ունեցած իր դրացիւնները:

— Սալոմէ, ասաց տաւն և մէկ տարեկան աղ-
ջիկ,— ես քեզ շատ եմ սիրում, և շատ ցաւում
եմ, որ այսքան հեռու եմ քեզանից. խօսել ան-
ղամ չեմ կարողանում... Թամարան քեզ առել է

իր ձեռքը. ցոյց է տալիս, որ սիրում է քեզ, բայց
մի հաւատա նրան: Քեզ հետ ես կը կուգի. նա
ամենին հետ կուգում է. իր ծնող մօր հետ չէ կա-
րող բարեկամ և հաշտ ապրել: Կը տեսնես ինքը,
փորձով կը տեսնես Տես, նա ամենին հետ կուգի
և. բոչիկ հետ, գնեկարալի եղբոր հետ, Տատիւնա
Խլանովային հետ: Մագդալինային ու սանամօրը
էլ տեսնել չէ կարողանում, որ մաղձի գոյն չը
ստանայ. նա օձ է և օձի սիրտ ունի: Գիտես,
բոչիկ հետ ինչու է կուգի. որովհետեւ նա ինձ
հետ հայերէն լեզուով է պարապում: Մագդալի-
նային հետ կուգի է, որովհետեւ գնեկարալի եղբայր
իր վրայ ուսադրութիւն չէ դարձնում, իսկ դէպի
Մագդալինան աւելի ուսադրել է: Գիտես, նա ինս-
տիտուտից գալու օրից ի վեր մեր ընտանիքի մէջ
միայն կուգի ու չիթի ներմուծեց: Բան ու գործ
չունի. միշտ բարձրանքներ է մեզ վրայ բարու-
րում և զրպարտում է մեզ Մամի մօտ: Նկատում
ես, որ նա Տատիւնա Խլանովային հետ խոտ է,
չեն խօսում: Գիտես ինչու. որովհետեւ անցեալ օր
թամարի պիտոն անելու ժամանակ Տատիւնա
Խլանովային գնեկարալի եղբոր ներկայութեամբ
բացակայեց թէ այս ինչ կտորը նա սխալ նուա-
զեց: Թամարան նոյն րօպէին դադարեց նուազել
և ձայն չը հանց, բայց յետոյ, երբ մենակ մնա-
ցինք, այնպիսի վատ խօսքերով նրան առարկեց,

որ ասել չեմ կարող: Երեկալիւր, նա Տատիւնա
Խլանովային «ПОДЛЫЯ ЖЕНЩИНА» անուանեց:
Կարելի է միթէ մեր վարժուհուն ու հասակաւոր
կնոյն այսպէս խօսք ասել: Տատիւնա Խլանովային
ուղում էր իսկոյն դուրս գալ մեր մօտից, բայց
մամին մի կերպ համոզեց նրան մնալ: Օձ չէ նա...
Քեզ էլ շուտով նա կը շանթի...

Սառած, ապշած մնացել էի, և չէի կարողանում
Նունէին խօսքը կտրել: Իր այդ մօնօրօք վաւղ լը-
նաղ արտասանելու ժամանակ, նա ոտերով ձեռ-
ներով անհամբեր նշաններ էր անում, որ ես լը-
նում և միայն իրան լսեմ, որ չը լինի թէ չասած
բան չը մնայ: Երեւում էր, որ երեկոյի սիրտը շատ
վրդոված էր, և ներկարատեւ ճնշումից յետոյ նրա
պիտի վրայ ծանրացած զգացմունքները ելը էին
խնդրում. ինձ էր վիճակվել, որ նա իմ մօտ թե-
թեւացնէ իր սրտի ծանրութիւնները: Սակայն ե-
րեկոյի այն կցկցուած թոթովաճը որոշ գոյն տուե-
ցին այն իրողութիւններին, որոնց ես արդէն ըը-
կարձ միջոցում ժամանակ չէի ունեցել վերջնա-
կան դադարաւ կազմել այդ իրողութիւնների վե-
րաբերմանը: Բանը նրանումն է, որ չը նայելով
թամարի դէպի ինձ ցոյց տուած ուսադրութեանը,
մի ձայն՝ հենց առաջին րօպէում, երբ ես ոտս
կոխեցի այս ընտանիքի դրան սեամից, խօսում էր

իմ սրտի մէջ թամարի դէմ: Նրա ինձ ցոյց
տուած հոգացողութեան մէջ ես եմ միշտ գտնում
էի այնպիսի դժեր, որոնք համակրելի չէին ինձ և
չիթիւմ էին իմ սիրտը: Առաջին օրը, երբ մենք
տեղ հասանք, ճանապարհից խոնջած, յոգնած լը-
նելով, հարկաւոր էր ինձ առանձնապէս սենեա-
կում ու կարգի բերել հագուստ: Թամարը ներ-
կայ էր այդ միջոցին: Նա իմ հագուստի թիթեւ
արկղիկը քրքրելուց յետոյ կանչեց մօրը ու, բո-
ղբելով, ցոյց էր տալի, որ ես միայն երեք ձեռք
հագուստ ունեմ, այն էլ ամենը անշուք: Յետոյ
ցոյց տուեց ձեռնակեղէնս, վրդովելով թէ հաստ
կտաւից են կարած, և պնդում էր մօրը թէ ան-
միջապէս կարելու հարց է իմ ամենայն այս
կարօտութիւնները լրացնել: Խնամատարութիւն
էր այդ, բայց ինչ արած, որ այն րօպէին ես
պատրաստ էի աւելի հաստ կտաւից ձեռնակեղէն
հագնել ու մի ձեռք չօր ունենալ, միայն թէ
այդպիսի խօսք ու դրուց տեղի չունենար: Թում
էր թէ ինձ անպատու են, այդ տեսակ խնամք
ցոյց տալով...

— Միթէ դու չունես ոչ օղեր, ոչ ապարա-
նան, ոչ ժամացոյց, անդադար հարցումիորձ էր
անում թամարը:

— Անկարելի է այդպէս, միթէ հօրեղբայրս
այդքան չբաւար է...

կնոջ գործունէութեան ասպարէզը, միջոց է տալիս նրա ընդունակութիւնները, ձեռքերը և անհատական ոյժերը ազատ զարգանալուն, նրա գործունէութեան ինքնուրոյն կերպով երևալուն, նրա մասնորէր բարոյական և տնտեսական վիճակի բարձրանալուն:

Զօկ տղամարդու վերոյիշեալ սովորութիւնը կնոջ ձեռքն է դրուած ընտանեկան բոլոր թէ ներքին և թէ արտաքին գործերը: Այսպիսով կնոջ դասնում է տան դուռը, ընտանիքի ինքնուրոյն կառավարը: Մինչ ամուսինների մէկը աշխատում է միայն վուղ ձեռք բերելու համար, միւսը հոգս է տանում այդ փողը խնայողաբար ու չափաւէտ կերպով գործադրելու, տան պիտոյքներին ու կարիքներին բաւականութիւն տալու, նրա վիճակը բարձրացնելու ու բարելոցելու և մանկանց դաստիարակելու: Այսպիսով երկուսն էլ երևում են ընտանեկան միջոցային գործունէայ շարժիչներ, միայն այն դասազանութեամբ, որ մէկը աւելի մօտ է այդ միջոցային և դործ է դնում իր ոյժը անմիջապէս, մինչ միւսը կատարում է աւելի օգտնիչ, նպաստողի դեր: Գրանք երկուսն էլ ծառայում են մի նպատակի,—ընտանեկան վիճակի բարելոցման,—և մէկը աւանց միւսի անկարող էր համարել նոյն հետեանքին... Աշխատութեան բաժանումը երկու իրար հետ կապված անհատներին մէջ, երբ չէ դառնում ճնշման գործիք ուժեղի ձեռքում, երբ արդեւ չէ լինում իւրաքանչիւրի ընդունակութեանց և հակունակների ազատ երևալուն, պատրաստում է այդ զոյգի համար բաւականութիւններով ու կրթանկութիւնով լին մի կեանք, հեռու այն սոցիալ և տնտես երևոյթներից, որոնք անխուսափելի են ճորտութեան, անհատաւարութեան սկզբունքների վրա հիմնված ամուսնութեան մէջ: Անձնական աշխատութիւնը կապում է սերտ յարաբերութիւններ մի նպատակին ծառայող երկու անձնաւորութիւնների մէջ, միջոց տալով նրանց իրար արժանաւորութիւնը ըմբռնելու և դնալու, իրար յարգը հասկանալու: Աշխատութիւնը, ազնւանքներով և կատարելագործելով մարդու հոգին, բարձրացնում է նրա վարկը, յարգել է տալիս նրան: Եթէ կնոջ սովոր էր աշխատել, իսկ տղամարդը նրա ազատութիւնը չը ճնշել, նրա ոյժերի ինքնուրոյն կերպով գործադրվելուն արդեւ չը դնել,—այն ժամանակ կնոջ ու մարդու մէջ կը տիրէր այն բնական, անարւեստ յարաբերութիւնը, որը կը բացէր նրանց համար մեղր ու կաթի բոլորը երջանկութեան աղբիւրը:

Տնտեսութիւնը և մանկանց դաստիարակութիւնը, ազատ լինելով տղամարդոց միջամտութիւնից, նրանց կամայականութիւնից, ինչպէս ասացինք, զօկ կնոջ ինքնազործունէութեան համար բացում են մի լայն ասպարէզ:

Ով մտնէ Ազգային պարտէզներն ու բանջարանները, ուր հիւսնում են մարդուն ազնւացրած ու պատուաստած ծառերը իրանց անուշահամ պտուղներով, ածուկներն ու բոստանները իրանց բազմաանոսակ արեւմտեանքներով, ու ձողերի վրա տարածված խաղողի որթերը զարդարահամ ողկոյղներով, ով տեսնէ է ներքնամտնելու պատերի մօտ

Չը դիտեմ, ճանապարհի արևի ու քամուց ծծված լինելով երեստ այրվում էր, թէ այս անտեղի հաղբերով, աղեկօծելով սրտիս խորքերը, արևը նրա խելի էին տալի երեստ լերի երկու իսկ պատճառներն էլ միանգամայն տեղի ունէին: Այն պահուն թամարը մի ինչ որ է կսալ տացիւր մէջ էր. կշտամբելով իմ հօր յիշատակը, նա ինձ սէր և կարեկցութիւն էր ցոյց տալի: Բայց իմ սրտի մէջ հակակրօթեան ուրուականը արդէն իր դուռը բարձրացնում էր թամարի դէմ...

Թամարը փորձահասակ էր և թուխ թուխ պատկեր ունէր: Նրա ամբողջ երեսը և կողմակերպութիւնը՝ կասեա՝ զարմանք էր արտայայտում: Եթէ չը լինէին նրա լայն բերանի երկու անկիւնները մօտ այն գծերը, որոնք նրա սրտի արհամարհանաց արտայայտիչներ էին ներկայանում, կարելի կը լինէր նրան գեղեցիկ համարել: Նրա բարձր հակառակ կաշին, մօտենալով գլխի մօտ մազերին թուխ գոյնից մութ պղնձի գոյնի էր անցել: Նշանաւոր էր այն հանգամանքը, որ ամենամօտեմական խօսակցութեան մէջ անգամ չէր կարելի սպասել նրանից, որ նա իր խօսակցիցների սրբտերին չը դիպչէր: Որովհետեւ նա սիրում էր խօսել միմիայն իր սեփական անձի վրա, իր մտա-

կարգով շարված բողոքի բաժնագրով, քաբառով *), թթու ու աղ դրած վարունգով, պանրով ու խղով լի կոնձները, զինով լի մեծ կարամները,—աւատարմներից ձմեռվայ համար կախ տուած խնձորը, տանձը, սերկիւն ու խաղողը, ով մտնէ է մառանները, ուր շարված են մաղած ալիւրի չուանքը, սիսեռի, ռսպի և բրնձի արկները, հացի պահարանը, աւատարմներից կախված խնձորի, տանձի, ծիրանի, գեղձի և այլ պտուղների չիւրերի և չալանայի **) մեծ ու փոքր քսակները, ով ուղարկութիւն է դարձրել պղնձեղէնի, տեղաշարժի, սպիտակեղէնի և այլ կահ-կարասիքի անկշտամբելի մաքրութեան, առհասարակ տան մէջ տիրապետող կարգ ու կանոնի, ծախսերի խնայողութեան և այլ մանրամասնութիւնների վրա, որոնք տնտեսութեան մէջ մեծ նշանակութիւն ունեն,—նա կարող է դադարաւորունեալ զօկ կնոջ տնտեսութեան մասին: Իսկ ով գործ է ունեցել պարկեշտ, համեստ, սրված ընդունակութիւններով, աշխոյժ և մաքուր հագնված զօկ մանկանց հետ,—նա կարող է հասկացողութիւն կազմել զօկ կնոջ դաստիարակչութեան մասին:

Իր արժանաւորութեան գիտակցութիւնը հպարտութեան աղբիւր է դառնում զօկ կնոջ համար, որը բարձրացնում է նրա անձնաւորութիւնը տղաւորութեան աչքում և ստիպում է գնահատել ըստ արժանւոյն: Այս է պատճառը, որ այն կարճ ամիսները, երբ ամուսինները անց են կացնում միասին, լի են լինում անվրդով երջանկութեամբ, սիրով և բաւականութիւններով: Հաճելի է լինում տեսնել, ինչպէս հարկը մի վաճառականական, գործնական կեանքին յատուկ պակասութիւններով ու տգեղութիւններով լի տղամարդը, օտարութիւնից վերադառնալով իր ընտանիքի դիրքը, միանգամայն կերպարանափոխվում, ուրիշ մարդ է դառնում: Օտարութեան մէջ կոպիտ, ժպտ, հաշիւների մէջ խրված, մաշվ լվանականը այստեղ հեղանում, առատամտով, բացվում ու դուրսբխում է,—մի խօսքով, ազատվելով վաճառականական կեանքի տգեղութիւններից, սկսում է ապրել իր կնոջ և որդոց աշխատանքով կեանքով: Այս կեանքը, բարձրացնելով նրա հոգին և անհնահատելի բաւականութիւնների պատճառ, դառնալով, դարձեցնում է նրա մէջ երախտագիտութեան զգացմունք դէպի այն էակը, որը պատրաստել է նրա համար այդ երջանկութեամբ լի կեանքը: Նա սիրում է յարգանքով և վերաբերվում դէպի կնոջ, որի մէջ տեսնում է իր ընտանիքի բարեաւանդման և բարեկեցութեան հիմնովին ու առաջ տանողին:

Այս հանգամանքները չեն կարող բարերար կերպով չաղդել զօկ կնոջ բարոյական և մտաւոր զարգացման վրա: Նրա անքիժ բարոյականութիւնը, ամուսնական հասարակութիւնը, համեմատաբար աւելի բարձր մտաւոր զարգացումը, նուրբ ճաշակը, արձակ ընտելութիւնը, մաքրասիրութիւնը, վարմունքի և հագուստի մէջ տիրապետող

*) Ազգայնոր դրած բոյսեր են: ***) Ծեծած ընկոյղով, շաքարով և կիւնամոնով (коржия) լցրած գեղձ է:

ցածին զգացմունքների վրա և միշտ իր ետն էր և այլ ուրիշ նիւթի և առարկայ չը կար նրա համար, շատ ձանձրալի էր նրա ընկերութիւնը: Չը նայելով իր փոքրիկ մարմնին, մեծամիտ և ամբարտաւան. այն կարծիքի էր, որ թէ՛ ամենայն տղամարդ պիտի հոգի տայ նրա համար, բայց հէնց որ կը նկատէր սրա հակառակը (որը միշտ տեղի ունէր), իսկոյն և եթ աչքից կը գցէր նրան, չնախա՛յ, յիմար, դժուծ, վատահոգի և այլն անուններ տալով:

Երբ մօտ էր մօտոյ ծանօթացայ թամարի բնակարանները, տեսայ, որ մեղ միմեանցից ամբողջ անդունդ էր բաժանում: Աղբիւրով այնպիսի մի սակաւամարդ աւանում, որպիսին էր Բ. աւանը, նոր մտած ազատ աշխարհ՝ վեց տարվայ փակված դպրոցական կեանքից յետոյ, երբ ամեն ինչ մեղ ժպտում էր, մենք պիտի ջերմ սիրով ապրէինք միմեանց հետ, բայց ոչ. սիրոյ տեղ անհուն հակակրօթիւնը օրըստօրէ աճում էր մեր մէջ: Մի ամիս անգամ չանցաւ, որ նա ամեն իմ քայլափոխում երեսուկ կը տար թէ՛ Գրիստոսի սիրոյ համար են ինձ այստեղ պահում, թէ ողորմութիւն են արել, որ ինձ այստեղ են բերել, թէ են ծանր լուծ եմ աղքատ ծնողներիս համար և թէ՛ ծանրացնում եմ նոյնպէս իմ հօրեղբոր ընտանիքի վիճակը ևս... Այս հարուածներն այն-

համեմատական պարզութիւնը և այլն,—այդ նըպատիւ պայմանների հետեանքներն են, որոնցով կարող է հպարտանալ զօկ կնոջ:

Յիշելով զօկ կնոջ միայն լաւ կողմերը, մեր միտքը չէր զովել նրան: Ոչ. օրինակելի և գովելի լինելու համար նա ունի դեռ շատ և նշանաւոր պակասութիւններ: Մեր միտքն էր միայն այդ պակասութիւններով աւելի համոզիչ կացուցանել այն հիմնական միտքը, թէ ազատութիւնը միացած անձնական լուրջ և մտացածին աշխատութեան հետ վեհամեծքում է կնոջ հոգին և բարձրացնում նրա տնտեսական, բարոյական և մտաւոր վիճակը: Ինչ վերաբերում է զօկ կնոջ պակասութիւններին, կասենք, որ նա զուրկ չէ նախապաշարմունքներից, սնտիմալաշատութիւնից, բաժնաւոր սովորութիւնից, հնացած սովորութիւններին հետեւելուց և այլ աղեղ կողմերից, որոնք միայն նրա սեպհականութիւնը չեն և որոնց կարելի է արմատահան անել միայն կրթութեամբ և գիտական տեղեկութիւնների տարածելով: Այդ երկար տարիների գործ է:

Որովհետեւ տնտեսութիւնը և մանկանց դաստիարակութիւնը, ինչպէս ասացինք, լիովին զբաւվում են կանանց ձեռքին, աւելորդ չէր լինի խօսել և այն միջոցների մասին, որոնցով կարելի է զարկ տալ զօկ կնոջ այդ պարասմունքների յառաջդիմելուն և կատարելագործվելուն, բայց այդ ներկայ յօդուածիս նիւթին անմիջապէս չը վերաբերելու պատճառով, թողնում ենք մի ուրիշ անգամ:

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

Յուլիսի 16-ին

Երեքշաբթի, ամսիս 14-ին, այստեղի յաջորդ Գ. Վ. Սթոննեանց, վերջնականապէս թողնելով Նուխի, ուղևորվելով դէպի իր նոր պաշտօնատեղին՝ Նոր-Նախիջեան շինարարող տարին է, որ հայր Սթոննեանցը Նուխում է: Այդ ժամանակամիջոցում նա քիչ բան չէ արել և նրա արածների մասին չարժանալի գրով է իր ժամանակին: Այժմ մեզ մնում է ասել, որ հայր Սթոննեանցի գործունէութիւնը իր նոր ուղղութեամբ Նուխու յաջորդութեան պատմութեան մէջ մի արժանաւոր տեղ պիտի բռնէ:

Մրա յաջորդութեան ժամանակ ուսումնարանական խնդիրը զիւաւոր տեղն է բռնում Նուխու և վիճակի ուսումնարանների բարելոման գործը դրա մտածողութեան գլխաւոր առարկան է դառնում: Ուսումնարանների նիւթական աղբիւրները զգալի կերպով աւելանում են, վիճակում նոր ուսումնարաններ են բացվում:

Սուլթան-Նուխում ուսումնարան է բացվում: Նրա գլուխն էր պահպանելու համար Սթոննեան վարդապետը միջամտում է Բաղուի Մարգարիտական ընկերութեանը. վերջինս որոշում է 200 ր. նպատ տալ:

Սթոննեան հօր աշխատանքի պտուղ պէտք է համարել նաև Ղալաբաշու, Բէղլաբեհանդի ուսումնարանները, որոնք պիտի բացվին առաջիկայ ուսումնական տարում. վերջինիս համար

պիտի հարուածներ չէին, որ կարողանայի խօսքով պատասխանել. լուե՛լ էի, բայց ինչ անելիքս էլ չը գիտէի: Ոչ թէ չը կար իմ մօտ, որին կարողանայի բացել իմ սիրտը մի հրահանգի խորհուրդ խնդրելու համար, և շատ չուտով ընկալ թուութեան մէջ. գիշերները՝ թուր ասեղներից կտրված կուլայի անդադար: Հաղորդ անգամ իրաւացի էր Գէորգ Ղազարոսեանը, աւելով թէ՛ ես մի կրակից միւս կրակն եմ ընկնում այստեղ դալով. և արդարեւ, աւելի խտացող կրակը այս էր: Հօրանց տան կրակը, որքան էլ որ նա այրէ, ամենայն կրակից թեթեւագոյն է:

Միակ անձնաւորութիւնը, որի հետ քիչ թէ շատ մօտեցանք էինք, Տատիանա խմբագրուած էր: Բայց այս անգամ ևս թամարը ու հօրեղբորս կնոջ խանգարեցին մեր բարեկեցութիւնը: Եւ նըկատել էի, ով որ դէպի ինձ լաւ կը վերաբերվէր, իսկոյն տիկին Բարբարէն և թամարը նրան հանգիստ ու զաղար չէին տայ, մինչև որ չը հստացնէին ինձանից: Ոչ թէ հետ սրանք ինձ երբեք մենակ չէին թողնում. կասեա թէ՛ վախճում էին, որ ես զանգատվեմ իրանց ձեռից, կամ թէ՛ զանգատներ լսեմ նրանց վրա: Բօժիչը առանձին ուղարկութեամբ կը վերաբերվէր դէպի ինձ. Բարբարէն ու թամարը նկատել էին այդ. և հէնց որ բօժիչը գար, ինձ կաշխատէին հեռաց-

նոյնպէս յաջողացրել է 150 ր. նպատ ստանալու իւրաքանչիւր տարի վերոյիշեալ ընկերութիւնից: Կախ դիւղում ուսումնարան ունենալու համար նոյնպէս նախապատրաստութիւններ են տեղի ունեցել: Նուխու օրիորդական դպրոցի սեփական շինութիւն ունենալու միտքը յղացել է Սթոննեան վարդապետը. կազմվում է փառաւոր յատակադիւծ. յատակադիւծի նոյնութեամբ շինելու համար ճարտարագետը 15—17 հազար ռուբլու պահանջ է յայտնում: Առձեռն ունեցած քանի մի հարկեր ընկնող ձեռնարկվում է շինութեան գործը: Դորողութեւրը և շինութեան մասնագործվանդանները օգնում են, բայց անյոյս կերպով. երևակայել չեն կարողանում, որ կարելի կը լինի չնչին հանգանակութիւններով դուրս բերել այդ շինութիւնը. սակայն չէ վատվում յաջորդը. նա աշխատում է և ոչ մի ջանք չէ խնայում իր մըտադրութիւնը իրագործելու համար: Տասնեակ նամակներով, խնդրագրերով դիմում է այլ և այլ ջաղաքների օգնութեան. սորանով չէ բաւականանում: Մտտեանք կուս տակ առած խանութից խանութ չըջելով հանդանակութիւն է անում... Այդպիսի միջոցներով վերջապէս կարողանում է յաջողացնել իր մտադրութիւնը մեծ մասամբ:

Այդ բոլորի համար Սթոննեան վարդապետը մեծ համակրութիւն դուս, թէ և դեռ չը մնաց և հաւածանքներից Գառլեցան մարդիկ, որոնք ոչ մի միջոց չը խնայեցին նրա պատիւը չօգտփելու համար: Զրպարտեցին, չարախօսեցին և վերջապէս կասկածանքի ենթակա դարձրին, սակայն ճշմարտութիւնը յաղթող հանդիսացաւ. նա դարձեալ իր պատշաճաւոր տեղը բռնեց և համակրողների թիւը կրկնապատկեցաւ:

Ժողովրդի հասկացող մասը իր համակրութիւնը և երախտագիտութիւնը վերջին անգամ ևս արտայայտած լինելու համար կիրակի օր, ամսիս 14-ին, օրիորդական դպրոցում ճաշ տուեց արժ. հօր ճաշկերպի մասնակցում էին 35—40 հոգի: Վերջին հրաժեշտը տեղի ունեցաւ ամսոյս 14-ին: Նոյն սեղանակիցների մեծագոյն մասը իր գոհունակութիւնը և երախտագիտութիւնը նորից յայտնեց յաջորդարանում. իսկ հոգևորական դասը 10—15 աշխարհականներով ուղեկցեց մինչև առաջին կայարանը:

Նուխիս այժմ յաջորդ չուսի: Նախկին թեմական տնտէ՛ր՝ Վահան վարդապետը, որ պիտի փոխարինէր հ. Սթոննեանցին, այլ ևս չը պիտի գայ. իսկ թէ ով է նշանակվել նրա փոխարէն, յայտնի չէ, սակայն կարելի զգալի է: Սեպտեմբերը մօտենում է. դեղական ուսումնարանների վերաբերեալ ոչ մի կարգադրութիւն դեռ չէ արված: Այնչեւալ տարուց ուսուցիչները, առանց պայմանաւորվելու, թողել զնացել են. Ղալաբաշու հողաբարձութիւնը, նոր բացվելի ուսումնարանների, ձեռքերը ծալած՝ սպասում է վարդապետին. իթէ ցանկանայ էլ մի բան անել, չէ կարող ոչինչ անել առանց առաջնորդի, առանց ղեկավարի: Ոչ թեմական տնտէ՛ր կայ, ոչ յաջորդ: Նոյն սպասող դրութեան մէջ է և Բէղլաբեհանդի, և Կախի ժողովուրդը ուսումնարան բանալու վերաբերեալ. ձեռքերը ծալած՝ սպասում

նելու այն տեղից: Մի անգամ, հէնց որ նկատեցի այս բանը, ես ինքս չէի դուրս գալի բօժիչի առաջ: Բարբարէն ինձ կը նստացնէր օրն ի բուն ձեռագործի: Հէնց որ դիմեք առնէի ձեռս և մի փոքր ժամանակ ընթերցանութեամբ անցնէի, մէկ էլ տեսար՝ եկաւ գլխիս կանգնեց. «հէ՛հ, բաւական է կարգաւը, բան անելու ժամանակ է. անա վեր առ կարդ. այսքան անա պիտի կարես, յետոյ կարող ես կարդալ... Թամարը ոչ մի բան չէր անի. կամ ընթերցանութեամբ էր զբաղված կամ պիտանօյով: Պիանօն ինձ համար միշտ փակված էր. համարձակութիւն չուէի նրան մօտենալու: Չը նայելով իմ սրտաղին ցանկութեանը պարապել երաժշտութեամբ, որի մէջ դպրոցում եղած ժամանակս բաւական հմուտ էի, ես այստեղ ստիպվում էի միանգամայն հրաժարվել այն մտքից թէ՛ ես կարող եմ այստեղ մի օր պիանօ նուագել: Հրաման էր տուած միմիայն սանդղատորութեամբ պարապել և ոչ այլ ինչով: Մտաբերս կը թուլանային, այնքան կը դործէի: Մինչև անգամ ճաշի սեղանին նստելու համար՝ ժամանակ չուէի սեղանից դուրսելու, հագուստս կարդի բերելու: Տխուր էր իմ կեանքը և անտանելի իմ դրութիւնը:

(Կը շարունակվի)

են վարդապետի: Տեսնենք երբ պիտի գայ և ինչ պիտի անձնաւորութիւն պիտի դայ: Գիւղական ուսումնարանները դոյողութիւնը առաջիկայ տարին ելալով անհրաժեշտ է ինչպէս յանձնարարելու և ջանքերից, հակառակ դէպքում, փակելու վերջ տանգ է սպաւնում վիճակի գիւղական ուսումնարաններին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Նորին կայսերական Մեծութիւն Թագուհի-կայսրուհու անուանակոչութեան օրը, քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով:

Վրաց Վիլիսիա շաքարեղէնի հաղորդում է, որ ներկայ տարւոյ աշունքից թիֆլիսում կըսկսուի հրատարակել վրացերէն լեզուով մի շաքարեղէն «Մէլուրն» (գիւղատնտես) վերնագրով, խմբագրութեամբ Սուլիսանովի: Շաքարեղէնի տարեկան գինը 4 ռուբլի կը լինի:

Քաղաքային վարչութեան կարգադրութեամբ արդէն սկսել են փորձել քաղաքային ջրանցքի խողովակները: Մի քանի օր առաջ Ալալայից ջուր բաց թողնցին: Ալալայում կառուցած խողովակներն այսօր կը կրկնուի և գործում, բայց ջրանցքի ջուրը շատ էլ առաջ չը գնաց, որովհետև խողովակներից մի քանիսը կտրտուցեցին փորձի ժամանակ: Եթէ այդպէս չարտօնակվի և խողովակները, չը կարողանալով դիմանալ ջրի ճնշմանը կտրտուին, այն ժամանակ դժուար թէ ջրանցքի ջուրը շուտով հասնի մինչև քաղաքի բոլոր մասերը:

ԿԱԽ ԳԻՒԼԻԳ մեղ գրում են: «Այստեղի հայ ժողովուրդը դժգոհ լինելով քահանայից, ահա մօտ երկու ամիս է որ նա հեռացել է արդէն այստեղից: Ժողովուրդը հոգեւոր իշխանութեանը խրեղից է ներկայացրել, որ ուղարկվի այստեղ մի ուսումնական քահանայ, որ մի և նոյն ժամանակ կարողանայ և ուսուցչի պաշտօնը վարել: Առժամանակ ժողովուրդը, հարկաւոր եղած դէպքերում, կանչում է Նուբուհայից, որ քահանայից, դա մեծ ծախս է նստում մեղ: Զանկայի է որ մինչև նոր և մշտական քահանայի նշանակվելը, այստեղ ժամանակաւոր մի քահանայ ուղարկվէր»:

Այս օրերս վախճանվեցաւ ՄԱՆՂԱՍՈՒՄ մի ուսուցչի կինը, տիկին Պատարկու: Տիկինը դեռ երիտասարդ էր և թիֆլիս եկած կին-բժշկներից առաջինն էր: Հանդուրժելի մարդը նոյնպէս բնակվել է և շատ անգամ հանդուրժեց օգնում էր իր մարդուն իր բժշկական պրակտիկայում, թէև մեծ մասամբ զբաղված էր կանանց և մանուկների հիւանդութիւնների բժշկութեամբ: Պատարկու յայտնի էր թիֆլիսում որպէս անձնուէր և աներկիւղ բժիշկ, բայց սրանց նա շատ անգամ ոչ թէ միայն անվարձ իր բժշկում չըբաւորներին, բայց և ինքն իր հաշուով դեղեր էր բերում միջոց չունեցող հիւանդներին:

ՂԱՐՍԻՑ մեղ հաղորդում են կենսական պիտոյքների գնների մասին: Այժմ Ղարսում ալիւրի պուրջը արժէ 90 կոպէկ, կարպուսի պուրջը 8 ռուբլի, ձուի 8 հատը 5 կոպ., մի հատ վարունգ (խիար) 2 կոպէկ, կեռասի ֆունտը 7 կոպէկ:

ԿՕՋՕԻՑ մեղ գրում են: «Այս տարի Կօջորը աւելի բարեկարգված է երևում. մի քանի քանդակաւոր ամբիոններ վերանորոգվեցան, փողոցներում շատ տեղ, դրօշակները յարմարութեան համար, նստարանները շինվեցան: Այս տարի էլ բացվեցաւ այստեղ նոր հիւրանոց, կահավորված սենեակներով, որոնք վատ չեն սարքված, թէև մեր կարծիքով փոքր ինչ թանգ գնով են վարձով տրվում: Վարչութիւնն էլ մաքրել տուեց Կօջորի մի ծայրում գտնվող անտառներից մին, ուղիներ չինել տալով անտառի մէջ և ջուր անցկացնելով, այդպիսով այդ անտառը դրօշակների տեղ դարձնելու»:

Ամիս 21-ին, թիֆլիսի հայոց եկեղեցիներից մէկում մի 14 տարեկան հրէյ աղջիկ մկրտվեցաւ և ընդունեց լուսաւորչական դասնութիւն:

Յուլիսը այս տարի թիֆլիսում բաւական լաւ անցաւ, շուտ շուտ կրկնվող անձրևների չնորհիւ եղանակը շատ հով է, և նկատելի է ամառային սովորական տոբը:

Մեղ խնդրում են տպել հետևեալ նկատողութիւնը: «Հետոյ կը համար սեպտեմբերը, բայց ոչինչ յայտնի չէ թիֆլիսի հայոց թատրոնի լինելու կամ չը լինելու մասին: Հասարակութեան զանազան շրջաններում ոչինչ չը գիտեն այն մասին, թէ արդեօք առօրէն մենք տեսնու ենք, որպէս զի կարելի լինի մօտաւորապէս որոշել թատրոնական ներկայացումների ապագան: Ուրախալի չէ, ի հարկէ, որ այդ մի քանի ամիսների ընթացքում մոտաւորեան տրվեցաւ այդ դործը: Մի օր և իցէ կերպով պէտք էր հասարակութեան ուշադրութիւնը դարձնել այդ քանի վրա,—ապա թէ ոչ այդպէս շարունակելով և խնդրել հրապարակ չը հանելով, այն հետևանքին կը հասնենք, որ սեպտեմբերին ոչինչ զրական միջոցներ չեն լինի դերասաններ և դերասանուհիներ հրաւիրելու և ներկայացումներ տալու համար: Միթէ էլի պէտք է բացատրել, որ թիֆլիսում կանոնաւոր հայոց թատրոնի գոյութիւնը աւելի քան անհրաժեշտ է»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԱԼԱՐԻԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անդրկական կառավարութեան այժմեան ղեկավար մինիստրութեան գրութիւնը փոքր առ փոքր սկսում է տատանվել, ինչպէս այդ պարզ երևում է բոլոր տեղեկութիւններից: Սալարիի առաջ երկու բարդ խնդիր կայ, մէկը իրանական նոր օրէնքների դործադրութիւնը, իսկ միւսը եղիւտական դաշնադրի հաստատութեան հարցը, որոնց այս կամ այն ձևով վերջանալու մեծ աղիւցիւթիւն կարող է ունենալ պահպանողական մինիստրութեան վրա: Իրանական օրինադրերը հաստատել տալու մէջ Սալարիի կարիքները բաւական յաջողութիւն ունեցաւ, չնորհով այն աշակցութեան, որ ցոյց տուցին նրան ազատամիտ հերձուածողները: Հարմարեցանք և ջնջվելու ինչ առաջնորդութեամբ: Սալարիի կարիքները հրճվում էր այդ աշխույթիւնը տեսնելով, և կարծում էր, որ իրանական ինքնավարութեան հարցը արդէն վերջնականապէս կարող է մեռնել: Բայց ներկայումս այդ խնդիրը օրէնքներով արդէն է աւելի շնչոյ որ բացառական օրէնքների գործադրութիւնը սկսվեցաւ, և աղղը անկայանի կերպով տեսաւ այդ օրէնքների ինչ լինելը,—անմիջապէս առաջ եկաւ մի փոփոխութիւն հասարակական կարծիքի մէջ,—այժմ Անդրկայի շատ կողմնորոշ բողոքում են այդպիսի խիստ միջոցների դործադրութեան դէմ: Այդ բողոքը սաստկանում է մանաւանդ այն պատճառով, որ իրանական հարցի պաշտպանները բացարձակ կուէր են պատրաստվում, իսկ ինքը իրանական դիմադրութեան ցոյցեր է անում: Նոյն իսկ պահպանողական մինիստրութեան ուղղութեան համակրող ազատամիտները այժմ մի փոքր թուլացել են իրանց պաշտպանութեան մէջ, իրականութեան մէջ տեսնելով որ նոր օրէնքները ակնյայտի կերպով խախտում են ոչ թէ միայն ազատութեան և հասարակութեան սկզբունքները, այլ նոյն իսկ անդրկական պատմական սահմանադրութեան ոգին: Այդ բոլորի հետևանքն այն է, որ Սալարիի մինիստրութիւնը իրան մի փոքր զրկված է համարում նախկին աշակցութիւնից: Դա մի վտանգաւոր դրութիւն է, ըստ որում այդ աշակցութիւնն էր, որ պաշտպանելով պահպանողական կարիքները, դիմադրում էր Գլախտոնի ասպարէզ դաւաճ: Սալարիի մինիստրութեան համար այդ վտանգաւոր դրութիւնը սաստկանում է և մի ուրիշ պատճառով, այն է եղիւտական դաշնադրի պատճառով, որի այժմեան անորոշ դրութիւնը մի անյարմար վիճակի մէջ է զրկվել մինիստրութեանը, և առաջ է բերում դժգոհութիւն անդրկական աղիւցի մէջ: Անդրկան միշտ այն յոյսը ունէր, որ պահպանողական մինիստրութիւնը իր դործունեութեան ընթացքում ներքին անաշխույթութիւնների փոխարէն կը վարձատրէ աղիւցի արտաքին քաղաքականութեան յաջողութեանը, որոնցով միշտ պարծեցել է Մեծ Բրիտանիան:—բայց այդ յաջողութեանը այժմ շատ դժուար են ձեռք բերվում, և եղիւտական խնդիրը միազամայն թուլացնում է Սալարիի կարիքները: Այդ բոլորից յետոյ դարձանալի չէ, թէ ինչու աւստրիական և ֆրանսիական մամուլի մի մասը Սալարիի մինիստրութեան մօտաւորապէս անկունն է նախատեսւում: Կարծեք այդ մի և նոյն բանը գրում է ինքը Սալարիին, որի ապացոյց կարող է լինել յուլիսի 7/19-ի ժո-

ղովը, որ գումարվեցաւ Լօնդոնի մի պահպանողական կուրուս: Այդ ժողովին ներկայ էին պարլամենտի պահպանողական անդամները: Նախագահում էր ինքը Սալարիին, ժողովի նպատակներն էր պարզել այն հարցը, թէ ինչպէս պէտք է դուրս գայ մինիստրութիւնը իր այժմեան ծանր դրութիւնից, քանի որ զրկվում է ձայների մեծամասնութիւնից համայնքների ժողովում: Սալարիին երկար ձառ խօսեց, և պատասխանելով ուրիշներին յայտնեց, ի միջի այլոց, հետևեալը: «Կառավարութիւնը շատ զիջումներ է արել իրանական հարցում: Դաշնների մեծամասնութիւնն ունենալու համար, բայց այդ նպատակին նա չէ հասնել: Համայնքների ժողովում անաշխույթութիւնն ունեցած դէպքում, հարկ կը լինի անպատճառ արձակել պարլամենտը, թէև այդ քայլը ինքը մինիստրութիւնը չի անի: Անաշխույթութեան դէպքում մինիստրութիւնը աւելի լաւ կը համարի հրաժարական տալ. իսկ թագուհին հաւանական է, որ Գլախտոնին կը յանձնի նոր կարիքներ կազմել. իսկ Գլախտոնը կը պահանջի արձակել պարլամենտը, և նշանակել ընդհանուր նոր ընտրութիւն, որին անկասկած թագուհին կը համաձայնի: Ահա իրերի այդպիսի դրութեան ժամանակ մինիստրութիւնը ստիպված է ուշադրութեան առնել ազատամիտ-հերձուածողների ցանկութիւնները: Իր ձառի վերջում Սալարիի մի քանի անգամ շեշտեց այն ծանր դրութեան վրա, որի մէջ կը լինի պահպանողական մինիստրութիւնը, եթէ պարլամենտը արձակվի, և հրապարակաւ միջոց գործ գնել դրա առաջը առնելու համար: Այդ արդէն բաւական է ցոյց տալու, թէ ինչ դրութեան մէջ Անդրկայի այժմեան մինիստրութեան ապագան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Գերմանական «Berliner Tageblatt» լրագիրը նուիրելով մի շարք յօդուածներ բողոքական իշխանի խնդրին, ի միջի այլոց ասում է հետևեալը: «Եթէ մինչև անգամ Ռուսաստանը հաւանութիւն տայ Կօբուրդի պրինցի ընտրութեանը, հազիւ թէ պրինցի համաձայնի: Բողոքական գնալ, ըստ որում նա այն կարծիքն է, թէ հենց որ եւրօպական մի քանի պետութիւնների ուշադրութիւնը մի ուրիշ կողմ կը դառնայ, Ալեքսանդր Բատտենբերգի բողոքական բարեկամները նոր յեղափոխութիւն առաջ կը բերեն և Բատտենբերգին թագաւոր կընտրեն, Բողոքական միացեալ թագաւորութիւն հռչակելով»:

—Անդրկական հասարակական կարծիքը սկսել է տրտնջ յայտնել անգլո-թիւրքական դաշնագրի հաստատութեան պայման ձգձգվելու պատճառով: Այդ տրտնջը քիչ-քիչ սաստկանում է, և աւստրիական լրագիրներից մի քանիսը այն միտքն են յայտնում, որ նոյն իսկ եղիւտական դաշնագիրը կարող է մեծ հարուած տալ Սալարիի մինիստրութեանը և նրա անկումը պատրաստել:

—Արեւի կղզու թրիստոնեայ աղաքանալութեան բուռն ցոյցերը, ինչպէս երևում է, առանց հետևանքի չը մնային: Թիւրքաց կօմիսարը այս օրերս հրատարակեց մի պրօկլամացիա, որը ուղղված է թրիստոնեաներին, և որով յայտնում է, թէ նրանց պահանջները կիրագործվեն:

—Յուլիսի 7-ին Լօնդոնում գումարվեցաւ պահպանողականների մի մեծ ժողով, որտեղ քննվեցաւ այն հարցը, թէ ինչպէս պէտք է անել մինիստրութիւնը այժմեան ծանր վիճակից հանելու համար:

—Պիւտից անցնելու ժամանակ, բողոքական յայտնի դործիչ Ստոնհամօ, ինչպէս գրում են աւստրիական լրագիրները, հետևեալն է ասել լրագրական թղթակցներից մէկին. «մենք բոլորովին սխալվեցինք Կօբուրդի պրինցի վերաբերութեամբ: Ի նկատի ունենալով այն բոլորը, ինչ որ պրինցը ասում էր ընտրվելուց առաջ, մենք միանգամայն յոյս ունէինք, որ նա անմիջապէս Բողոքական կը դալ, երբ կը ստանայ ընտրութեան հրաւերը: Մենք միանգամայն զարմացանք, լսելով Կօբուրդի պրինցից այնպիսի մտքեր իր գալու մասին, որպիսի մտքեր նա մի ամիս առաջ բողոքովին չէր էլ արտայայտում: Եւ եթէ պրինցը այդ բոլորի մէջ մի նպատակ ունի—հաստատապէս կարելի է ասել, որ այդ նպատակին նա չի հասնի: Բողոքական այժմ դիտէ թէ ինչ պէտք է անի»:

—Թիւրքաց կառավարչական շրջաններում այժմ շատ են խօսում այն արշաւանքների նպատակի մասին, որ այժմ անում է իտալական զօրքը:

Կարծում են, որ այդ արշաւանքի նպատակը Արեւելեան չէ:

—Բէլգրադից հեռագրում են, որ Բօսնիայում և Հերցեգովինայում զսնվեցան մեծ քանակութեամբ պրօկլամացիաներ, որոնցով աղաքանալութիւնը հրաւիրվում է թօթափել իրանից աւստրիական իշխանութեան լուծը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրքաց տիրապետութեան ժամանակ Կարսում պրինցի են եղել մի հարուստ և մի մագործ մասնատակներ: Գրեթէ միմեանց հետ ունեցել են աւստրական յարաբերութիւններ և որովհետև մագործի աւստրական դործառնութիւնները անաշխույթ էին, ուստի հարուստ մասնատակները նրան օգնելու ցանկութեամբ կանչում է, տալիս է նրան 100 ոսկի, որ գնալ կարին և այնտեղից ահապատեն ժողովելով բերէ, ծախէ: Մագործը չնորհալուութեամբ վեր է առնում ոսկիքը և համապարհ ընկնում Համեմուլ Սոյանլուդի անտառը, նրա մտքում ծագում է մի չար խորհուրդ—թագին այդ փողերը: Նա ընտրում է մի հաստաբուն ծառ և նրա թուփի մէջ թաղցնում է թաղով ոսկիքը. ինքն իրան ևս թիթեկ կերպով վերադառնում է տունը: Կարս և լուր տալածում թէ անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը հանելու համար Սալարիին նրա ջանքը ապարդիւն է անցնում. նա չէ կարողանում գտնել իր ցանկացած ծառը, և նա վերադառնում է տունը: Կարսում ևս ինքն իր փողերը և ոսկիքը փորձում է անտառի մէջ նրան կողոպտել են աւաղակները: Փողատէրը հայտնում է եղիւտիւնան հետ և յոյսը կորցնում ոսկիքը յետ ստանալուց, իսկ մագործը կարճ ժամանակից յետոյ գնում է անտառ: Կարսում ոսկիքը

Պետական 50/0 տոմս 1-ին շրջանի	99	>	87	>	—	—	—	—	102	>	75	>
— — — 2-րդ —	99	>	25	>	—	—	—	—	102	>	62	>
— — — 3-րդ —	99	>	12	>	—	—	—	—	102	>	50	>
— — — 4-րդ —	99	>	12	>	—	—	—	—	102	>	62	>
— — — 5-րդ —	99	>	12	>	—	—	—	—	102	>	50	>
— — — 6-րդ —	99	>	12	>	—	—	—	—	102	>	50	>
Արևելյան 50/0 փոխառութ. 1-ին շրջ.	99	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — 2-րդ —	99	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — 3-րդ —	99	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
Ներքին 50/0 առաջին փոխառութ.	261	>	75	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — երկրորդ —	252	>	50	>	—	—	—	—	102	>	—	>
51/2 0/0 բնառա	102	>	25	>	—	—	—	—	102	>	—	>
Ոսկեայ բնառա	192	>	75	>	—	—	—	—	102	>	—	>
Ներքին 50/0 փոխառութ. 1-ին շրջ.	166	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — 2-րդ —	99	>	37	>	—	—	—	—	102	>	—	>
50/0 գրավական թղթեր կալուած.	—	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — կրեդ. ընկ.	166	>	25	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — 2-րդ. Ազնւ. բանկի	98	>	62	>	—	—	—	—	102	>	—	>
51/2 0/0 գրավական թղթեր խորանի	—	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — կալուած. բանկի	98	>	75	>	—	—	—	—	102	>	—	>
60/0 գրավական թղթ. խորանի կալ. բան.	103	>	—	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — Պոլտավայի —	94	>	50	>	—	—	—	—	102	>	—	>
— — — Պետ. Տոլսկի. —	102	>	75	>	—	—	—	—	102	>	—	>

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՄԵՆՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՀԻՄՆԻՄԱՆՈՅ

(Կուլիա, վարձարարի արձանի համար էլ)

Հիմնադրւոյն ընդունում են ամեն օր

Ա Ռ Ա Ռ Օ Տ Ն Ե Ր Ը

ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ—10—11 ժ. վերաբուժական, վնասարկան և ատամի ց.
Կին-բժիշկ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ—9—10 ժ. և 11—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ՐՈՒՆԿՈՎԱԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
Ա. ԳՈՒՐԿՈ—12¹/₂—1¹/₂ ժ. աչքի և ներքին ց.
ՁԱՅԵՎԱԿԻ—12—1 ժ. շղային ց. և էլէկտրականութեամբ:
ԱՐՏԵՄԻՎ—12—1 ժ. երեքաբլի և ուրբաթ կանանց ց.
ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ

ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ—6—7 ժ.

Հիւանդանոցում է մահ կարգ ձև հի Մ օ զ ե Ր:

Վճար—50 կ. Համախորհրդի (կոնսիլիումի) համար համաձայնութեամբ:

Խիբուրդիայի պրոֆեսոր ՆԱԽԻՐՈՎԻ ԻՅԼԱՆԻՅՈՎԻ մի քանի օրով իմ հիւանդանոցում, ընդունում է խիբուրդիական (վերաբուժական) հիւանդներին:

Հիւանդանոցի վերատեսուէր ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵՃՈՒՈՎ

„ՁԻՆՈՒՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ“

ԿՈՎԱԿԱՍԻ ՀԱՄԱՐ

Գինն է 30 կօպէկ:

Վաճառվում է „Մշակի“ խմբագրատանը և հետևեալ տեղերում, ԹԻՖԼԻՍ՝ ՍՈՒՄ՝ Կնարտնական և ուրիշ գրադաճառանոցներում, ՏԵՐ-ՅՈՎԵՐԻԱՆԻ ՏԻՄԱՆՈՒԹԻՆԻ Խանութում (Կովկաս հիւանդոցի տակ), ՄԻՐՂԱ ՏԵՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ ՏԻՄԱՆՈՒԹԻՆԻ Խանութում (Սիօնի փողոցի վրա), ԵՐԵՎԱՆԻՍ՝ Կ. ԴԱՄԱՄԵԱՆԻ Խանութում, ԲԱԳԻՈՒՄ՝ Շիրազեանի Խանութում, ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ՝ Աղայեանի Խանութում, ՇՈՒՇԻ՝ Դադեան եղբայրների գրադաճառանոցում, ՆՈՒԻ՝ Ուսուցիչ Ն. ԴԱՐԵԱՆԻ մօտ, ԱԼԷԿՍԱՆԴՐԱՊՈԼ՝ Վեհապետանի Խանութում: Օտարաքաղաքացիք այդ գիրքը ստանալու համար պէտք է գիմեն հետևեալ հասցեով. Тифлисъ, Х. Мамулянцу, въ редакцію „Мшакъ“.

3—10

Այս օրերում կը ստացվին ուղղակի ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ ԲԱՄԲԱԿ ՄԱԲՐՈՂ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿԻ 25 ՍՂՈՑԱՆԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ: Յանկացողները կարող են գիմել պ. Հէշուբեանցին, նախկին Արժույնի քարվանսարայում, Սիօնի փողոցի վրա:

3—4

(Հ.) 60—100

ВЫСОЧАЙШЕ Утвержденное Кавказское Товарищество торговли аптекарскими товарами въ Тифлисъ (Графская ул., домъ бывш. Шабурова).
ԲԱՐՁՐԱԳՈՐՏ ՀԱՍՏԱՎԱՅ ԿՈՎԱԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԱՍԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՁ:

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ, Կովկասեան և արտասահմանեան, այս գարնանը շիշերի մէջ նոր ամփած: Ցեցից եւ ՄԻՋԱՏԵՐԻՑ ՊԱՇՊԱՆՈՂ. ՄԻՋՈՑՆԵՐ, Նախկին, ըմփորա, ցեց ոչնչացնող հեղուկ, Պարսկական և Դաւանթիայի փոշի, և Բուրեյի անթեմ կոպած բոյսը:

ՕՐԻ ՄԱԲՐՈՂԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐ պրոֆեսոր ԿԻՏԱՐԱՅԻ, կարբոլաքաճ փոշի երկաթի արձասպով, որպէս ամենալաւ միջոց անմաքրութեան տեղերը խտակելու համար, կարբոլեան թթուութեամբ, մաքրված և չը մաքրված տեսակից, խորային կիր, ծծումբ, երկաթի արձասպ և Մարգարեանցի կրկնաթթուութեամբ:

Hotel Nemecki Edmunda Dziechcinskigo, Warszawa, Ulica Długa, № 31.

(Нѣмецкая гостиница Эдмунда Дзехцинскаго, въ Варшавѣ, Долгая улица, № 31).

Պ. Էդմունդ Դիչինսկի ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՐԱՆՈՑՐ՝ վարչապետ, գտնվում է քաղաքի կենտրոնում, գլխաւոր կառավարչական առեանների, թատրոնների և առևտրական կենտրոնական տեղերի մօտ:

90 սենեակներ, 30 կօպէկից մինչև 3 բուրձի օրական դնով: Բնտարան և քաղցրեղէնների խանութ ձառը 30 կօպէկից մինչև 1 բուրձի: Կառքեր և զինվորականներ զգալի բուրձի երկաթուղիները: Կառքերի վարձը շատ էժան:

Գրադարան և օտար լրագիրներ՝ ձրիապէս հիւրերի համար: ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՐԱՆՈՑՐ, որ յաճախված է ընդամենի հիւրերով Թիֆլիսից և նրա շրջակայներից, ստանում է այդ հիւրերի համար հայոց «ՄՇԱԿ» լրագիրը:

(Հ.)

Ս. ԽԱՉ քաղաքի հայոց ՄԻԴԱՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ համար հարկաւոր են երկու ՈՒՍՈՒՑԻՑԻՑԻ հայ և ուսու լեզուների և մի ՎԱՐԺՈՒՀԻ հայոց լեզուի և ձեռագործութեան: Մանրամասն պայմանները խմանալ ցանկացողները պէտք է փութով գիմեն „Մշակի“ խմբագրութեան: 1—3

Տեխնոլոգիական ինստիտուտի նախկին մի ուսանող ցանկանում է

ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ:

Եթէ պատրաստած աշակերտները քննութիւնը չը բռնեն, ՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ՀԱՄԱՁԱՅՆ է ՍՍԱՆԱԼ ՊԱՅՄԱՆԱԿՈՎԱՍԵՎԱՆՆԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԵԱՆ 1/4 ՄԱՍԸ ՄԻԱՑՆ: Յանկացողները իրանց հասցեն կա- լող են թողնել «Մշակի» խմբագրատանը: 1—3

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ է

Ս Ո Ր Ո Ւ Ն Ե Ղ Ի Վ Ե Կ Ե Կ Ե Կ Ե Կ

«ԱՆԴՐՈՎԱԿԱՍԻ ԱՐԲՈՒՆԱԿԱՆ ԳԻՐԱՅԻՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԵԼՈՒ ՆԻԻԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱՅՈՒՒՄԻ (СВОДЪ МАТЕРІАЛОВЪ ПО ИЗУЧЕНІЮ ЭКОНОМІЧЕСКАГО БЫТА ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ КРЕСТЬАНЪ ЗАКАВКАЗСКАГО КРАЯ) առաջին հատորը, որը բովանդակում է հետևեալը: 1) Երևանի նահանգի գիւղական համայնքի վարչական-տնտեսական նը- կարագրութիւնը և 2) Գիւղական հողատիրութեան տեսակները Գուգարիի նահանգում: ԳԻՆՆ Ե 3 ՐՈՒՐԻ Ի

Իսկ ուսուցիչների և ուսանողների համար 2 բուրձի: Յանկացողները պէտք է գիմեն «Մշակի» խմբագրատանը: 1—6

ՊՐՈՎԻՃՈՐ Ա. ՇՏԵԽԵՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՍԱՄԵՐԻ ՅԱԻ ԵՒ ՓՁԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՐՈՎԻՃՈՐ ԱՍԱՄԵՐԻ ԿԱԹԻՆԵՐ 80 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՆԱԿԱՆ ԿՈՎԱՅԻՆԵԱՆ ԱՍԱՄԵՐԻ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՆԱԿԱՆ ԱՍԱՄԵՐԻ ՓՈՇԻ 30 ԿՈՊ.

ԳԼԻՍԱՌՈՐ ՊԱՇԵՍ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Կովկասեան ղերալաճառատան, և պ. պ.

Շահպարտեանցի, Մակկէրի, Սէնչիկովսկու և Ազմերովի ղերալաներում: ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ Բէկկէրի մօտ, ԳՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ՝ Կօկօշեկի մօտ, ՍՍԱՎՐՈՊՈԼԻՍ՝ Բրոխնոցկու մօտ և ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԳՐԱՌԻՄ: (Հ.)

Նոր հրատարակութիւն

Լ Ե Օ

ՎԷՊ ԹԷ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

(Ղարաբաղի անցնալը Ապրէս Բէկնազարեանցի գրչի տակ):

Գինն է 40 կօպէկ:

Վաճառվում է Դադեան եղբայրների գրախանութում, ՇՈՒՇԻ ԲԱՎԱԳՐՈՒՄ: Հասցեն՝ Шуми, книгопродавцы Дадянъ. 1—5 (Հ.)

ԷԼԻԿՍԻՐ ԱՍԱՄԵՐԻ ՀԱՄԱՐ (ELIXIR DENTIFRICE)

ԲԵՆԵԴԻԿՏԵԱՆ ՀԱՅՐԵՐԻ

ՍՈՒԼԻԱԿԻ ԱՐԲԱՅՈՒԹԻՒՆՑ (GIRONDE)

Ատամների համար Բենեդիկտեան հայրերից պատ

րաստած էլիկսիրի ամենօրեայ զործածութիւ-

նը, մի քանի կաթիլներ ջրի մի կէս բաժակի

մէջ, պահպանում է ատամները փչանալուց,

սպիտակ է դարձնում և պնդացնում է ատամ-

ները, մաքրում է և պահպանում է ծնօտը:

ԳԻՆԸ դարակը 2 և 8 ֆրանկ. Փօշին՝ արկղիկը 1 ֆրանկ 25 սանտ. Պատտա՝ արկղիկը 2 ֆրանկ:

Հիմնադրութիւնը գոյութիւն ունի 1804 թվից.

Գլխաւոր ագէնտ ՍԵԳՈՒՆ, Բօրդօ (Ֆրանսիա).

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախվում է պ. Բերլոմօնի մագազինում և պարֆյւմերների ուրիշ մագազիննե- րում: ՎԼԱԳԻԱՎԱՍՈՒՄ. Ի. Ա. Էնկէնի և Գ. Ա. Օտիւլի մօտ: 44—48

EXPORTATION-IMPORTATION

CONSTANTIN P. CHÉHIA NTZ

MILAN (ITALIE)

Կոնստանտին Պ. ՇԵՆԱՅԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻԼԱՆ, և ունենա- լով ուղղակի յարաբերութիւններ Խալիլայի, Շվեյցարիայի և Ֆրանսիայի ֆաբրիկանե- րի հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետևեալները՝ մետաքս, բոժոժ, մետաքսի և բոժոժի միացորդը, բուրդ, բամբակ, ցորենեղէն, նաւթ և ընդհանրապէս Կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրօ- պայում: Յանձնարարութեամբ կընդունի զարձեւ առնել Եւրօպայի ամեն տեսակ ապ- րանքներ Կովկասի համար: Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աժան և ձեռնտու պայ- մաններով փող կը տայ ի հաշիւ. մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հաս- ցեով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie)

МІЛАНЪ (Италія).